

5 LA RIALLA 5
céntims

SETMANARI CLÀ Y CATALÁ = SURTIRÁ CADA DISSAPTE

La correspondencia al Administrador

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Alcalde Mestres 3, Centre de Suscripcions

No 's retornan los originals

Lleyda 2 de Desembre de 1899

!! DENUNCIATS !!...

MA sigut denunciat lo nostre pas-
sat número fundantse ab que s'
ha ofés la dignitat d' un molt bon Sen-
yor nostre que d' un silló ens deregeix
al camí de la regeneració y bona admi-
nistració.

Deplorem ab l' anima l' percans qu'
há sofert nostre periodiquet y sentim
molt les molesties que tindrà nostre Di-
rector per hauer volgut publicar un
pentsament qu' ens darà molt que pen-
sar.

Molt bé. Qui la fá que la pague.....
pro 'ns fá una *cossa* de que s' ocupin de
nosaltres, personas tan principals.

L' opinió pública, primer jutje, dona-
rá sont dictat sobre 'l número denunciat,
y estém segurs sens posará de nostra
part, tirant per terra aqueix caciquis-
me que tot hó vol y tot ho abarca.

Endevant les velas.

LA REDACCIÓ.

Lo Cant de la Senyera ⁽¹⁾

Lletra d' en Joan Maragall y música d' en Millet

Al demunt dels nostres cants
aixequem una Senyera
que 'ls farà més triumpants.

¡Au companys, enarbolemla
en senyal de germandat!
¡Au germans, al vent desfemla
en senyal de llibertat!

¡Qué voleyil! ¡Contemplemla
en sa dolça magestat!
Al demunt dels nostres cants. etc.

Oh bandera catalana
nostre cor t' es ben fidel:
volarás com au galana
pel demunt del nostre anhel:
per mirarte sobirana
alçarem els ulls al cel.
Al demunt dels nostres cants. etc.

(1) De nostre apreciat coléga «Lo Gironés»

Y 't durem arreu enlayre,
et durem, y tu 'ns durás:
voleyant al grat del ayre
el camí asenyalarás.
Dona veu al teu cantayre
llum als ulls y força al bras.

Al demunt de nostres cants
aixequem una Senyera
que 'ls farà més triumpants.

¡QUIN CONTRAST!

DESGRACIADAMENT, hi ha un adagi
dels nostres avis que diu: *Al ar-
bre caigut tot hom hi fá llenya.*

Així ha succehit á la nostra
desgracia y caigut. Aquesta ha sigut un
corpulent arbre, hont sas frondosas y
floridas branques daban vida y guarian
al redós de son gegant tronch á tot un
poble que portava en sas venas la ence-
sa sanch de sos famosos Capelills.

Mes ¡ay! un jorn si posá 'l malahit
corch de la *política*, y desde llavors lo
tronch va anar perdent sa robustés; sas
branques s' esmortuiren y sas perennes
fullas 's varen tornar groguencas y ac-
baren per caurer totas. Tan sols vá que-
dar l' arbre sol, y allavors rosegat pels
corchs que s' engreixaven ab sa savia,
caigué fent un fatidich soroll, deixant
sentir una profunda exclamació que di-
gué: *¡Pobre poble, tans sols 't queda
una esperansa, y es, lo rebrot sortit de
ma soca, trasplantat á Catalunya!*...

Després ¿que succehit? Res... que va-
ren eixir los malvats llenyataires, com á
llops que cahuen damut sa presa, y ab
sas sangoses destrals varen fer tota la
llenya que volgueren.

Los malvats corchs no han sigut sinó
la gandulesca plaga de sangoneras que
'l Govern ha enviat en diferentas oca-
sions, pera que curqueren las hermosas
branques que florian en las nostras llunya-
nas regions de Cuba y Filipinas, las cuals
sangoneras han anat xupant, xupant sa
savía fins á traure tot lo moll del os, ve-
nint després los *humans* llenyataires
dels Estats-Units pera fer llenya en son
profit.

¡Quina vergonya pera una nació tan
gran y poderosa com ha sigut la nostral!
Ben clà y una gran llissó 'ns está donant
lo petit, si, pero valent poble boer, que
está derrotant al celós poble inglés, cau-
sant de nostras desgracias. Y tot, ¿per
qué? perque en aquella terra no hi ha
sangoneras que devorin l' Estat, sinó
tan sols bons fills y valents ciutadans,
que al veurer sa pátria en perill, sens
distinció de clases y posicions, tots á una
están disposats á sacrificar vides é hi-
sendas.

Y en cambi, en nostra desventurada
pátria, no hi hagut altre esperit sinó que
'l monopoli de sanch humana per los des-
verganyits capitosts, causans de nostra
miseria y ruina; los qui no 's mereixen
altra cosa sino la lley del Tallo, *ull per
ull y dent per dent*. Aquesta es la paga
que se 'ls hauría de dar, ja que s' han
venut á sa pátria, sacrificat á sos fills y
robat sos interessos.

Y d' aquest modo desapareixerian
tots los pestosos cuchs que encara per
desditxa nostra, quedan per vilas y po-
bles, convertits en cacichs y *Sanchos
Pansas*, que tenen sempre febrosenca
set de desgovernar sas desventuradas
insulas.

JOAN TIRADRET.

AMISTAD

A mon amieh Joan Molins

SONET

Dintre 'l teu cor la sens, es l' amistad.
Hermosa y tendra flor de l' alborada.
També per mi Molins es apreciada,
eixa bella poncella del bón prat.

¿Vritat que dins nos cors te lo reynat?
Vritat que pels dos n' es ja molt honrada?
Si es vritat que sentim son alerada,
dichosos serán sempre á son costat.

Adeu Joanet jamay podrán los anys
per mes que haija tingut mols desenganys
extingi eix foch que ardoreix mon cor,
que fortaleix mon ser y que m' encanta
pensant ab l' amistad, ¡paraula santa!
pura y sense interés, ¡Qui 'n gran tresór!

PEP LLEYDATÁ.

PENSAMENTS

HES lluytes del pensament farán pronte callá als canóns.—*Emilio Castelar.*

Qui te pó á la llum, es un malvat.—*Victor Hugo.*

Les idees son com les herbes dels camps, que 's necesari segarles perque cresquen.—*Esquivól.*

L' art de governar casi no ha produhit mes que mónstruos.—*Saint Just.*

Les mes grans forces son fundades ab l' amor al poble.—*Séneca.*

Lo poble es sempre pobre y honrat.—*M. Agustí Príncipe.*

L' home no viu de pá sino de vritat.—*Evangelí.*

Per la vritat, sereu lliures.—*Jesucrits.*

Los homens politichs son com los mistos, sols serveixen una vegada.—*Roque Barcia.*

UN BON PAGADOR

Si 'm diu ningú animal, a mi ja 'm ba...sta, pero ferme enfadar ¡voto á ma te...sta diners ne vaig deixar jo, un jorn de fe...sta á un mal amich, que tants com ne té, 'n ga...sta Un día dich me 'ls torni... y plam! m' apla...sta tornantme pe 'l favor eixa conte...sta —Fora de 'l meu devant, no vull orque...sta ¡me caso ab la perruca de 'n Saga...sta —Llavors dich jo enfadat, *Hombre me gu...sta* pagarme lo favor ab tal respo...sta veuré si la justícia no l' asu...sta Y 't juro per lo cap de una llango...sta si no 'm pagas aviat, ninot de fu...sta que t' has de recordar del

Ton del Co...sta
Per la copia,
NAGEN.

CUALSEVOL COSA

QUÉ diu mon director..... qu' haig de fer un article?

—Donchs es clá. No veu qu' avuy es divendres y demá.....

—Ja hu veig.... pero.... ¿que diré pobre de mi?... ¿no veu que tothom 's dona per ressentit y encar qu' ab rahó, un no pot parlar com voldría...?

—Fassi, fassi home. Con tal de que... sigui prudent no tingui pó, tiri endavant. Jo responch de tot; tiri.... tiri endavant.

—¿Respon de tot?... donchs ¡adelante!... parlaré de... ¿sab?... del concert económich.

—¡Alto!... es un asunto molt gastat y certes persones m' han dit que no volen que s' en parli.

—Ja. Donchs, bueno, parlaré... dels sucessos de Barcelona.

—Tampoch... menos!... ¿qu' es creu que tinch ganas de dormir á la cangrí?

—Té rahó, home, te rahó. No m' en recordaba. Bé, doncas aixís lo mellor será que parlém d' aquet esprit catalanista que fá temps que 's manifesta per aquí Lleyda.

—No 'm vinga ab catalanisme. Mentreshi haige D. Carlos Quind á Barcelona no 'n vull sentir parlar de catalanisme. ¿No comprén....?

—¡Vatúa listo!... donchs. ¿de que parlarém?... ¿vol que fassi quatre ratlles censurant los festeijos que Lleyda tributá á Santa Cecilia y critiqui los elevats gastos, qu' al efecte, fa lo nostre Ajuntament?

—L' Ajuntament.... l' ajuntament.... mellor forà que no 'l toqués á n' aquet senyor, per que s' esfurisma molt aviat y... ¿no li sembla?

—Si... pero... ¿de que parlaré?... per que... vaige d' aquet modo no 's trova tant prompte asunto.

—Donchs, miri; parli del Rosari del Aurora.

—Ab aixó si que no 'l puch serví. Ja sab V. que dormo molt fort y per lo tant no tingut may ocasió de sentil.

—Si li sembla m' ocuparé un xich de la Diputació.

—Si acas ha de ser elogiantla...

—¡Ca, barret! Als que dihuen mentidas s' els dona 'ls purgatori. Ja sab V. que jo soch molt serio y no estich per condemnarm.

—Pues... ¿que farém?

—M' ocorreix una idea. ¿Vol que parli de Meteorología ó d' Astronomia ó de Sintaxis ó... d' Urbanidad.

—No 'm sembla gayre be. Per que no l' entendría apenas cap politich. Y aixó no 'ns convé.

—Lo cas es que s' apropa 'l divendres y falta original.

—¿Original d' aquí?

—Esteu de broma. Ja veureu; vos que sou tant aficionat á la literatura, doneu á coneixe als nostres lectors alguns tros culminant d' algun' obra de sabor lleydatá.

—¿Voleu que reproduexqui un tros del *Portfolio de Lérida*?

—Com ne torni á enraonar d' aqueix' obra, lo despideixo ¿No sab que la bubónica está á Portugal?

—Aixís reproduiré un tros d' aquell's sabis discursos qu' en son bon temps feya al poble lleydatá l' intelgent y may prou alabat sastre ilustre y acreditat orador D. Anton Barbosa (a) Trapa.

—Venga; ¡gracias á Deu y que hi hem donat!
Adelante.

—«*Senyors y senyoras; Jo soy aquell qu' en noche silenciosa cruzaba el bosque, atravesaba el desierto, surcava las mares para buscar incógnito en sus entranyas... «La berbena de la paloma!»*»

—¿Que li sembla?

—Qu' hem sembla que dareu lo golpe.

—Donchs endavant. Ja 'm surtit d' apuros.

—¡Ah!... y ¿com hu titularém aixó?

—Tituleu... cualsevol cosa.

—Es veritat.

Donchs aquí vá cualsevol cosa.

¿Ls agrada?

RATAPLAM-PLAM-PLAM.

POBRESA

Lo ser pobre, es un pecat que porte en si penitencia; ja que avuy no hi ha clemencia pel ser mes nesecitat.

“Eix es pobre PERO honrat” (Diu lo mont al indigent) PERO honrat escolta atent pero, que á mí 'm fá feresa vulguent dir que la pobresa es atribút del dolent.

PEP LLEYDATÁ.

Diccionari Lleydatá

POSICIÓ geogràfica de Lleyda.— Trista com un día sense pá.—*Latitud*: Tota la que vulgan per part del govern; ni un través de dit, per part del poble.—*Longitud*: La dels conservadors qu' es interminable.

Épocas célebres.—Desde la guerra de Melilla y molt antes, hasta la present de 'ls concerts económichs, celebrantse fá molts pochs dies una cargolada á la caseta de l' Aigua.

Computo eclesiastich.—Aureo: *por dinero canta el cura*.—Epacta: *Y por pan el sacristán*.—Indicació romana: P. D. (Papa dinero).—Lletras dominicals: S. y P. (Salut y Pesetas).

Quatre témporas; Pel contribuyent.—Primera: Apremi de primer grau.—Segona: Apremi de segon grau.—Tercera: Embarchs y execució.—Quarta: Pérdua de tot, fins de la camisa.

Dijunis: De llibertat, legalitat y de pá, per l' espanyol tot l' any.

Festas movibles: Carnestoltas, festa major, y alguna sessió borrascosa del nostre Ajuntament.

Dias en que 's treu ánima: Als periodistas tot l' any nos la fán treure per la boca.

Quatre estacions: Primavera: promesas, ilusions, esperansas.—Istiu: suadas y neguit.—Tardor: cayguda de la fulla, tassis; Ivern.—Requiescat in pace amen.

Eclipses: De rellotjes, de la policia, de la lley, n' hi ha sempre.—Eclipses parcials, dels conservadors pels mestissos y 'l carlins.—Eclipses de periodistas, per interposarse entre ells y 'l públich paret de un presiri.—Pero qui sab si al últim aquest any s' eclipsará la.....

«No t' emboliquis Gutierras: mira que 't farán mal-bien.

REY DE L' OSTIA.

HUMORADAS

I.

No permeti Deu del cel que may te trovis com jo; sense cap tros de pa á casa y sens creu al butxacó.

II.

Que tú vius enamorada que 't voldrias casá ab mí... y tots dos sense cap cuarto ¡no sé com ho gosas dir!

III.

Després ja d' estar promesos m' has desdenyat per ser pobre; mil gracias, no saps pas tú lo pes que m' has tret de sobre.

IV.

En la terra, naix lo lliri, en la mar naix lo coral y én ma butxaca, polillas de no tenir may un ral.

V.

No 't posis potingas nena no t' en posis á la cara porque creu per més que fassis sempre mes serás lletjassa.

SANTIAGO BELETA (LLIBÓ OLLÉ)

DOS CARTAS

D' EN PAU Á EN PERE

Amich Pere; Hay llegado An al pueblo de Madrid Y aixis ca nhay arribado Man empleat deseguit. Com sabs que la Tecla cria A un niño d' ambun senyó An lo quella 'ls y pedía No podian di que no. No màn volgut fe sereno Man hecho manucipal Ques un destino mas bueno Y que tiene mas jornal. Passo las horas del dia Pasean per los carrers Lusiendo la gracia mía Y sin tenir que fer rés. Pots creer ques regalada La vida quara jo 'm fay, De fe aixó á clavá laixada Bona diferencia hay.

Prasumo como un marqués Nunca 'm visto de paisano Y pera enllustrarme més Ay apres lo castellano. Si es ca tu quieras venir No tienes que reparar Que siu mandas á decir Te podremos colocar, Puesto cam l' amo y la dona Media ya tanta amistad Que tot cuant lia demanat Sens fer reparo li dona. No quieras ser mas pastera Siendo del trabajo esclau Benta á Madrid que taspera En lastación tu buen

PAU.

**

D' EN PERE Á EN PAU

Pauhet; He llegit la teva ¡Jesús lo que m' ha estranyat! May m' hauría imaginat Que puguesis ser tan seva. Un catalá fet y dret Deixás fer municipal Pauhet, tú no estás com cal, Tú estás tocat del bolet. Vergonya m' en donaría Hasta de esser catalá, ¡Puguent com pots trevallá Dat á la gandaluría! Que vinga hem dius... ¡fastigós! A fe aqueixa vida perra No, noy, menjar de la terra Es mes noble y mes honrós. Ta conducta es deshonrosa, No mereixes m' amistad Con que noy, ja has acabat De se amich meu.

Pere Llosa.

SISTET CARRO

PESCA SETMANAL

NOSTRE benvolgut amich l' aprofitat pintor d' aquesta capital en Carlos Mostany, ha exposat en la botiga del Sr. Lopez, un manoll de artístichs cuadros que deixan veurer l' aplicació y 'l progrés que de cada dia va escalant lo talent del nostre digne paisá en lo cultiu del art dels Goyas y 'ls Murillos.

Als elogis que tot Lleyda ha tributat al senyor Mostany, desfilant devant de sas produccions, afigeixquei lo de tots nosaltres, tal volta 'l mes modest pero no 'l menys cordial.

¿Que fá, parada, la Diputació?



El Liberal de Madrit parlant del estreno del Portfolio de Lérida diu que

va tindre un exitazo y que 'ls autors sont dos distinguidos periodistas de aquesta capital.

Tot Lleyda sab que 'l corresponsal d' aquet periodich en nostra plassa, en aquet cas, ha pegat un cop de bombo qu' ha fet mes pifia que la mes insustancial trompetada.

Ercétera.



Anunciém á nostres llegidors, qu' alenats pels favors que, de cada dia més, rebém del públich, molt en breu presentarem certas melloras que no duptém serán de sont agrado.



Han visitat nostra redacció, los següents periodichs: Lo Geronés de Girona y Las Cuatre Barras de Vilafranca del Panadés.

Abdos deixám establert lo cambi.



Remerciém á tots cuants periódichs s' han ocupat de nostre Setmanari les paraules de vera jarmanor qu' ens han dedicat ab motiu de la denuncia suferta n lo número passat.



Fem públich y recomaném á tota la pajesía que demá s' alsará diputats á dos guapos mossos: Un advocat y un apotecari.

Hem rebut de D. Manel la papeleta de votació.

Estigui segur de que nostre vot no hi faltará.



Satisfets estem per poguer dar una exclamació d' alabansa á nostre digne Batlle per haber disposat l' arreglo del Carrer Major que tant ho necessitava.

Vamos senyor Costa, ab obretas aixi no dich jo que 's faiga célebre, pro si tindrà 'l vot de tot bon cor lleydatá.



A última hora hem rebut los Setmanaris La Nació Catalana y La Tomasa de Barcelona.

Agrahim ab l' anima l' envio y que de establert lo cambi ab nostres colegas,



En lo pròxim número nostres llejitors tindran lo gust de veurer en nostre setmanari un article que 'ns ha enviat nostre amich lo Moro de Casa Guiu, titolat *Lleyda Pintoresca*.



D'aconteixament literari por calificar-se 'l darrer número de *La Creu del Montseny*, puig comensa á publicar una *Exposició del sistema científich Luliá* degut á la pluma del primer lulista catalá Mossen Salvador Bové, qui condensará en una serie d'articles l'essencia de tot lo bó y mellor que escrigué el privilegiat talent del gran mestre Ramón Llull.

Acompanyan dita firma interessants treballs que suscrihuen els senyors Claudi Omar y Barrera, Xavier Viura, Ramón N. Comas, Valeri Serra y Boldú, Lluís C. Viada y Lluch, Assumpta de Vallors, Pere Martyr Bordoy y Torrents, J. Novellas de Molins y Antonio Bulbena.



AL PUBLICH

En l'administració de nostre setmanari trobaran nostres llejitors un sortit

d'obretas dels mellors autors cataláns, així com l'almanach *Bailli-Bailliere*, lo de l'*Esquella de la Torratxa*, calendaris americans de totas clases y suscripcions á tota clase d'obres així catalanes com castellanes.

MOSTASSAS

QUENTOS

En un estudi.
MESTRE.—En ahont está situat Egipte?
DEIXEBLE.—Lo papá m'envia aquí perquè siga vosté 'l que m'ensenyi á mi, y no jo á vosté.



Quant l'incendi del teatro de Lisboa, va l'endemá un subjecte á veure si entre 'ls cadabres hi havia el de la seva cunyada.

Donguim alguna senya particular va dir un empleat del local.

Es tartamuda, va contestar l'home.



Preguntavan á un calvo:
—Com li agradaría mes tenir lo cabell; ros, ó negre?
—Home; con tal de que jo tingués cabells, encare que fossin..... blaus.



AVISOS

Calsotets d'aygua de Caldas p'els que pateixen reumatisme, acaban de arribar.

Carrer Correu-vell 2459, 27 pis. 114 de porta.

Extracte de caldo de béch de canari, per cantants, nunciis y especialment pels serenos de.....

NAGEN.

XARADA

Preposició, la primera;
y hu es tambe la segona;
Es article la tercera,
y 'l tot Lector, nom de dona.

PEP LLEYDATA.

(La solució en lo número pròxim.)

Correu de "La Rialla"

PACO V.—Envie alguna coseta, se li publicará.
J. RODAS.—Aixó mateix, ni ab rodas pot anar.
LLEÓ OLLÉ.—Per correu, van números atrasats.
PEPET.—Molt bé. Se posa 'n torn.
LLANGOSTA.—Es una plaga, molt temible, y per lo tant em pensat anés al cuévano.
NAGEN.—S'el felicite si es vosté l'autor. (?)
PUNCHE.—A última hora rebut envió. Gracias. Escriurem carta.

IMPREMTA DE SOL Y BENET.—LLEYDA.

IEH, SENYORS, QUE 'S APROPA NADALI!
II FICSARSHI!!

Acaba d'arribar á n' aquesta ciutat lo simpátich y acreditat turroner **SEBASTIÀ COLOMINA** qui ofereix al públich lleydatá, sos turrons de totas classes, peladillas finas y exquisit piñó Tot de calitat extra.

Visiteulo si voleu saber lo qu' es bó.

Carrer Mayor, número 39.—Baixos del Casino Principal.—LLEYDA.

LA CATALANA

AGENCIA GENERAL DE TRANSPORTS

de

A. PASCUAL

Blondel, 5, (Passatge d' Arajol)

LLEYDA

Servici especial de domicili á domicili.
Camionista oficial dels Ferro-carrils del Nort.

Corresponsala en tots los punts d' Espanya y del extranger.

Central de carros (ordenació) pera tota la provincia.

ANTIGUA RECADERIA "LA MANRESANA"

DE

TOMAS RODORÉD

Servici diari entre Lleyda, Barcelona y estacions de dit trajecte fent lo servey lo mateix amo que surt tots los dias, de la Plassa de la Constitució n.º 13 ahont reb els encárrechs durant tot el dia y á Barcelona 'ls reb á la Agencia Llobet y C.ª Carrer del Oli n.º 11.

NOTA.—A Lleyda fixarshi bé: al costat de Sant Joan; RECADERO.

LA CUBA DE ORO

Major, 77.—LLEYDA.

En eix establiment trovarán tota classe de vins de Jerez y del Priorat; així com també l' exquisit licor de Calisay.

Gran assortit en licors y aiguardents